

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

Лікар-інфекціоніст Станіслав Титовський:

«Оптимісти мають кращий імунітет»

Олена ІВАШКО,
«Урядовий кур'єр»

Станіслав Титовський — відомий у Миколаєві та за його межами лікар. 30 років він очолював обласну інфекційну лікарню, нині працює в медичному центрі «Валео». Його керівництво з перших днів карантину організувало безплатну «гарячу телефонну лінію», на яку може звернутися кожен із запитаннями про COVID-19. Доктор Титовський добре знає, що таке епідемія й епідемічна ситуація, адже йому довелося приборкувати холеру в Миколаєві. У той час, коли не було ні нинішніх антисептиків, ні сучасного обладнання, миколаївські лікарі впоралися з надзвичайною ситуацією. У лікаря-професіонала власне бачення протидії коронавірусу. Він поділився думками із приводу ефективності заходів, які здійснюються нині, дав поради.

УК На Миколаївщині поки що не підтверджено жодного випадку захворювання на коронавірусну інфекцію. Але люди стривожені. Наскільки ефективні та вчасні заходи, які застосовують?

— Якщо казати про епідемію, то всі ці заходи вже запізнili. Якщо ж казати про ситуацію з коронавірусною хворобою як повітряно-крапельною інфекцією, то єдиний вихід — максимально зменшити контакти носіїв інфекції, хворих зі здоровими. Так менше буде хворих і важких випадків, легше вийдемо із ситуації. Поки що себе виправдав спосіб, яким іде Україна та більшість країн: максимальне роз'єднання людей. Заходи, які здійснює влада, оголосивши карантин, як превентивні виправдані.

Продукти є, заправки є, їздити можна, аптеки ліками торгують. Звісно, багато незручностей, але краще перетерпіти їх, ніж потім мати проблеми. Навіть країни з розвинутою системою охорони здоров'я не справляються з потоком хворих. За статистикою, на 100 людей, заражених вірусом, 80 почуваються добре і його рознеситимуть. 15—20 потребуватимуть стаціонарного лікування, 1—5 — реанімаційних заходів.

А скільки ж буде хворих? Якщо 50, 100, 200, то з ними легко впоратися. Якщо ж нічого не робити, а це крапельна інфекція, то захворілих буде тисячі. Тож усе дуже серйозно. Тому я прихильник заходів для максимального роз'єднання та самоізоляції. Це по-перше.

По-друге, хоч би які рішення ухвалювали представники влади, медики, інші, ситуація значною мірою залежить від особистої поведінки людей. Якщо людина почувається зле, має кашель, їй не слід виходити з дому. Сьогодні ти на когось покашляв і передав вірус. Завтра на тебе покашляють, заразять туберкульозом. Елементарна культура в поведінці має бути.

УК Чи можна довіряти офіційним даним про кількість уражених в Україні та Миколаївській області?

— Хто це знає? Згадаймо, як було в Житомирській області. Жінка, яка згодом померла, ходила, десять днів з усіма спілкувалася. Може, вони мають вірус, може, ні, проявиться він чи не про-

явиться, невідомо. Може і серед нас є носії вірусу в легкій формі. Якщо у важкій, то вони б уже звернулися до медичних закладів. Насправді швидкі тести на коронавірус, крім ПЛР (полімеразна ланцюгова реакція) в перші дні антитіл не покажуть. Якщо має місце важкий перебіг респіраторної інфекції з дихальною недостатністю, задихою, ознаками пневмонії, то тут незалежно від причини треба лягати у стаціонар і лікуватися, а потім з'ясовувати причину. Коли людина хворіє вже тиждень і більше, тоді тест щось покаже, а в перші дні — нічого.

Якщо ви кашляєте, температура невисока і почувається задовільно, то сидіть удома і не виходьте. Важливо, щоб джерело інфекції не розповсюджувало її далі. Через те тести кажуть трохи скептично. Пам'ятаю, коли була холера, виникла така ідея: всіх обстежити і виявити. Це ж міф! Скільки було невиявлених! Наше завдання — забезпечити людям, у яких з'явилися серйозні проблеми, медичну допомогу.

УК Які заходи з дезінфекції наприклад міського пасажирського транспорту бажано проводити? Чи ефективними вони будуть?

Єдиний спосіб запобігти зараженню — самоізоляція вдома, прогулянки, обмеження контактів. Я за вдягання рукавичок. Через руки вірус передається однозначно.

— Кажучи про холеру, тоді напевне знали, коли, як і чим проводити дезінфекцію міського транспорту. В ті часи, на щастя, була, а нині, на жаль, немає санітарно-епідеміологічної служби, яка цим займалася. Розігнали висококваліфікованих спеціалістів, які могли робити епіданаліз. Була й організація, заснована ще на початку минулого століття, — дезінфекційна станція, де працювали спеціалісти саме з цього питання. У нинішній ситуації їх дуже не вистачає.

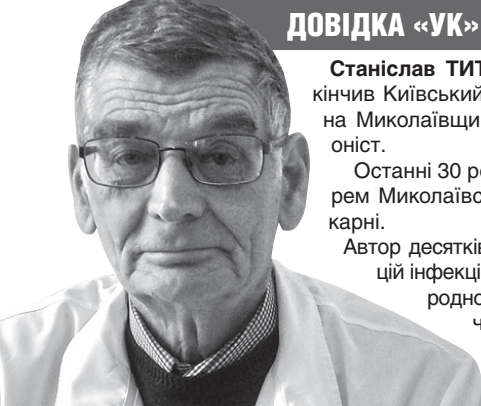
Епідеміологи з'ясовували, чим, як і коли дезінфікувати. На дезстанціях були бригади, які вивозили інфекційних хворих. Там працювали медсестра-евакуатор, дезінфектор. На жаль, ми втратили цілу протиепідемічну систему. Не закликаю повертатися назад, але слід відновити систему протиепідемічного аналізу й захисту. Хоч би які дезінфекції робили, нехай би ті маршрутки та автобуси хоч через автоклав пропускати. Але якщо в них їздять люди, які заражають одне одного, то хай автобус буде стерильним, пуття не буде! У разі холери ми, наприклад, виявляли кишкову паличку на стінах. Милом ретельно вимили стіни, і все минуло. Тобто треба робити елементарне: мити, змивати бруд, дезінфікувати.

УК Люди непокояться, що наша медицина не витримає іспиту на коронавірус. Як вважаєте, є приводи для тривоги?

— Резерви в медицині є. Якщо їх зосередити у правильному напрямі, то все вийде. Правильно заявлено, що слід відкласти всі планові операції, аби сконцентруватися на одному — боротьбі з коронавірусом. Так, у нас немає такої апаратури, як наприклад в Італії. І спеціалістів

таких немає. Але надати необхідну медичну допомогу можна. Я, на щастя, сам був пацієнтом, маю сказати схвальне слово нашій ЛШМД. В інфекційній лікарні, де консультую, також систему організовано. Якщо вчасно все закупити, здійснити необхідні заходи, враховуючи епідситуацію, все можна встигнути. Міністерство охорони здоров'я йде в правильному напрямі.

УК Чи запобігають зараженню засоби захисту — медичні мас-

ДОВІДКА «УК»

Станіслав ТИТОВСЬКИЙ. У 1974 році закінчив Київський медичний інститут. Відомий на Миколаївщині та в Україні лікар-інфекціоніст.

Останні 30 років працював головним лікарем Миколаївської обласної інфекційної лікарні.

Автор десятків наукових робіт, член асоціації інфекціоністів України та Росії, міжнародного товариства з вивчення печінки. Нині працює в миколаївському медичному центрі «Валео», консультує в обласній інфекційній лікарні.

ки, рукавички? Як слід поводитися під час карантину?

— Маски треба носити тому, хто кашляє. Тоді це має ефект, хворий може не заразити здорову людину. Якщо ж маска не щільно прилягає до обличчя, то вірус разом із повітрям може під неї потрапити в разі контакту із хворою людиною на відстані менш ніж два метри. Якщо всерйоз захищатися, то це респіратори або протичумні маски, які роблять із кількох шарів вати й марлі.

Пам'ятаю, в 1990 роках прилетів в Україну з Індії літак, у якому виявили чуму. Що зробили? Його посадили в Житомирі на військовому аеродромі. Усіх відправили на інкубаційний період із запасом на десять днів в обсервацію. Тоді були протичумні костюми, тож справилися.

На вулиці ходити в масках безглуздо. Інфекція розсіюється, концентрація не та, тож вона вже не заразна.

У магазинах ризик заразитися є, якщо там натовп. Заражаються люди і в громадському транспорті. Єдиний спосіб запобігти зараженню — самоізоляція вдома, прогулянки, обмеження контактів.

Я за вдягання рукавичок. Через руки вірус передається однозначно. Ми підсвідомо кілька разів на день торкаємося обличчя, а на руках вірус. Якщо весь час обробляти руки дезінфектантами, то висушимо шкіру. Помивши руки з милом, треба пом'якшити їх кремом. Але не до фанатизму, бо тоді суха шкіра стає беззахисною.

УК Правда, що людина, яка веде здоровий спосіб життя, має більше шансів протистояти вірусу?

— Що таке імунітет? Це система захисту. Якщо людина веде здоровий спосіб життя, не піддається загальному психозу, імунітет у неї буде міцним. Оптимісти швидше одужують, ніж песимісти. Хронічний стрес, страхи, паніка пригнічують імунітет. Слід сказати щиро: ліки, які рекламують і масово розкуповують, нічого не дають. Можна порадити для імунітету, крім здорового способу життя, свіжого повітря, комфортного душу та здорового харчування, вживати настоянку ехінацеї. А прямих противірусних засобів з доведеною ефективністю проти коронавірусу, як таміфлю проти грипу, немає. Імунітет можна підтримувати лише правильним способом життя, вірою в те, що він захистить більше, ніж усякі аптечні засоби.

УК Коли завершиться карантин?

— Я ж не Ванга, щоб робити такі прогнози. Ми все-таки затягнули початок боротьби з вірусом. Маємо надію, що заходи, яких вживають, таки дадуть ефект.

Якщо самі громадяни зрозуміють, що від них усе залежить, то ми впораємося. Слід самим про себе потурбуватися, а не чекати на чийсь допомогу. Потрібно дбати про імунітет. Варто рухатися. Ми з вами біологічні машини, а щоб працювати, машині потрібно рухатися.

Фото з сайту facebook.com/moz.ukr

ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ

Грант на виживання для тих, хто сам собі допомагає

ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНІ ОСОБИ. На Луганщині містечко переселенців-енергетиків потребує допомоги

Іванка МІЩЕНКО

(фото автора)

для «Урядового кур'єра»

Найбільше компактне поселення вимушено переміщених осіб у Луганській області свого часу утворилося в Старобільському районі, на місці колишнього дитячого оздоровчого табору «Енергетик», і скоро відзначить шість років існування. Нині тут живуть 69 працівників підприємства «Луганське енергетичне об'єднання», які виїхали у 2014 році в Україну, залишивши квартири, майно, налагоджений побут. Щось у колишніх літніх корпусах вдалося утеплити й відремонтувати власним коштом або за допомогою міжнародних благодійників. Однак про допомогу від представників держави тут розповісти не можуть нічого.

Життя вахтовим методом

«Я щастинець. Переселенцем став у червні 2014 року, коли почали обстрілювати наше містечко й перекрили міст на Луганськ, — розповідає заступник директора з капітального будівництва та інвестицій ТОВ «Луганське енергетичне об'єднання», комендант табору переселенців, очільник ГО «Енергія добробуту» Едуард Галгаш. — Я був серед тих, хто вирішив продовжити роботу в Україні, і влітку ми першими вп'ятох з колегами прибули сюди готувати базу для інших. Адже треба було наново створювати працездатний колектив нашого підприємства й відновлювати світло для всієї Луганщини».

Едуард Галгаш зізнається: спершу думали, що все це ненадовго, восени стрілянина закінчиться і повернуться додому. Але в таборі-містечку населення прибувало весь цей час.

«Іхали наші співробітники з РЕМ Алчевська, Краснодона, Стаханова, Первомайська, апарату управління з Луганська. Приймали всіх, хто приїжджав, закликали людей вивозити рідних. З Первомайська вивезли сім'ю начальника РЕМ, яка потрапила під обстріл. Родина з Георгіївки Лутугинського району теж потрапила під обстріл, навіть були поранені. Начальник Станично-Луганського РЕМ приїхав уночі у фуфайці — в його будинок влучив снаряд. Ніч переспав із думкою, що рідний дім втрачено, заспокоївся і поїхав до Троїцька, де в нього батьки. Однак у той перший рік ніхто не думав, що ми тут надовго, на шість років», — згадує комендант.

Його родині пощастило: нині містечко Щастя на українській території Луганщини. Щоправда, офіс, керівні структури підприємства залишаються у Старобільську. Тож додому, до сім'ї, заступник директора з капітального будівництва та інвестицій ТОВ «Луганське енергетичне об'єднання» може потрапити тільки у п'ятницю ввечері, щоб до ранку понеділка повернутися.

А ось для пенсіонерки Анастасії Пенашкіної поїздки в рідну Кадівку рідкісні.

«Наприкінці літа 2014 у мене стався інсульт, — згадує обстріли і бомбардування Анастасія Михайлівна. — Тож спочатку син вивіз мене в Україну, в лікарню Нової

Комендант «містечка переселенців» Едуард Галгаш гостинно запрошує до найбільшого корпусу, де живе 25 людей

Каховки. Але його робота тут, тож перебралися до Старобільська, куди перебазувалося Луганське енергетичне об'єднання. Життя на валізах, щодо мене буде правильніше сказати у лікарнях — з однієї до іншої. Нещодавно здоров'я вже вистачило поїхати до Стаханова подивитися, чи віцїла квартира, взяти хоч якісь теплі речі».

Чи думала пенсіонерка, що на старості тулитиметься разом із сином у кімнаті корпусу колишнього оздоровчого табору посеред соснового лісу, за сім кілометрів від найближчого міста? Що житиме на валізах? Адже навіть те, що вдалося вивезти, тепер доводиться зберігати у колишній споруді для миття ніг дїтвори після прогулянки, так званої ногомийки. Там переселенці облаштували камеру схову для літніх сарафанів узимку і теплих пальт улітку. Кімнати в гуртожитку не передбачають осілого життя.

«Острів бід»

Який вигляд мав цей відомчий оздоровчий дитячий табір у 2014 році? Три великі корпуси плюс побутові приміщення, їдальня та концертний майданчик, альтанки. Рукомийники-умивальники, туалет — усе відкритого типу, на території. Корпуси — це дерев'яні споруди з шиферним дахом і тонкими перегородками. Вікна зі старими рамами і щїлинами. Тож повсюди протяги. Щоправда, це

стали відчувати першого року на початку зими.

У «містечку енергетиків» (так тут воліють називати своє місце проживання вимушені переселенці) оселилося 120 дорослих. А ще діти, бабусі, дідусі, улюблені собаки та кішки, яких вивезли із собою.

Чекати допомоги склавши руки не могли. Знадобилося виживати будь-що-будь. «Перша зима була особливо складною. Але ми посилили можливості електропостачання табору, поставили потужніший трансформатор. Це дало змогу опалювати кімнати конвекторами», — згадує комендант «містечка енергетиків». За його словами, перші два роки треба було утеплювати картонні будиночки, облаштовувати всередині душ і туалети.

Першими надали допомогу переселенцям продуктами та будівельними матеріалами колеги з інших обленерго країни. Усе, що могли, несли й везли до цього острова біді сердобольні місцеві жителі, допомагали з продуктами фермери Старобільщини. Ім'я кожного тут згадують із вдячністю.

«Ми зверталися по допомогу до всіх», — підкреслює Едуард Галгаш.

Відгукнулися благодійники з міжнародної організації ADRA. Скільки змогло, надало кошти на ремонті рідне підприємство. Щоправда, за словами Едуарда Галгаша, це було непросто: усі мате-

За словами кухаря Надії Сергієнко, на вечерю будуть печінкові котлети — вже готова перша партія

ріальні ресурси спрямовували передусім на відновлення побитих снарядами, розірваних вибухами ліній електропередач. Інакше вся Луганська область, яка опинилася на енергетичному острові через бойові дії, поринула б у темряву.

Проте в лісі під Старобільськом почалося будівництво. «У 2017—2018 роках ми відремонтували та облаштували два корпуси. Щоправда, тут сталася криза з фінансуванням підприємства через борг за поставлену на тимчасово окуповану територію електроенергію. Ми перейшли на триденний робочий тиждень. Зарплата істотно зменшилася. Люди (і погано те, що саме висококваліфіковані фахівці) стали виїжджати: хтось на заробітки, зокрема в Польщу, а хтось у Луганськ — там принаймні залишилося житло», — згадує Едуард Галгаш.

У 2019-му, за його словами, ситуація на підприємстві стабілізувалася.

«Нині в нашому «містечку енергетиків» 69 осіб дорослого населення. З них 15 сімейних пар, восьмеро дітей віком понад 10 місяців. Троє школярів. За ці п'ять років у нас двічі справляли весілля, народилося семеро дітей», — розповідає комендант.

Він гостинно запрошує у найбільший корпус, де живе 25 людей. Щоправда, попереджає: «Це найкращий бік тутешнього життя». Є кімнати для сімейних і самот-

ніх, буфетна з холодильниками та електропічками, приміщення із сучасними пральними машинами, бойлери, духова, теплі туалети.

«Майже все обладнання — це подарунки благодійників з ADRA. Держава нам не надала ні копійки. Жоден з очільників області за всі ці роки сюди не приїжджав, хоч це найбільше поселення переселенців на Луганщині», — підкреслює Едуард Галгаш.

Мрія про ковток чистої води

Табір переселенців живе за статутом і внутрішнім розпорядком. Уранці кілька «газелей» відвозять людей на роботу, а дітей до школи — інакше у Старобільськ не дістатися. Ці самі машини ввечері, після зміни та занять, повертають людей назад.

«Усе населення нашого «містечка енергетиків» годуємо двічі на день за рахунок профспілки, — розповідає Едуард Галгаш. — Сніданок легкий, а ось вечеря із першою стравою».

У гарячому цеху їдальні саме кипить робота. За словами кухаря Надії Сергієнко, на вечерю будуть печінкові котлети — вже готова перша партія.

Але якщо утеплення і відремонтований житловий корпус має вигляд сучасної будівлі й тішить око яскравою фарбою стін, то споруда їдальні нагадує про радянське минуле колишнього дитячого оздоровчого табору. Та й утеплити його, захистити від вітрів і дощів поки що вдалося лише поліетиленовою плівкою.

«На жаль, в їдальні в нас усе, як і було у 2014 році. Тож першочергове завдання — це її ремонт. Особлива проблема — нестача обладнання для очищення води. Свердловини ми зробили, об'єму вистачає, але тутешня вода з присмаком сірководню. А треба, щоб люди пили чисту воду і на ній готували їжу, — каже Едуард Галгаш. — Та хоч би куди зверталися по допомогу, в органи державної влади — відповідь одна: ваше підприємство — монополіст, самі й шукайте на це кошти. Хіба це правильно?»

Довелося тутешнім переселенцям самоорганізуватися і створити громадську організацію, яку назвали «Енергія добробуту». Головою обрали Едуарда Галгаша. І тепер уже від імені цієї організації він пише проєкти для грантів і подає пропозиції у всі інстанції, уповноважені державою та урядом розв'язувати проблеми внутрішньо переміщених осіб.

«Нам потрібно налагодити очищення води. Для обладнання фільтрувальної станції в їдальні навіть є приміщення, — перелічує першочергові проблеми Едуард Галгаш. — Треба відремонтувати решту корпусів та облаштувати каналізацію. А оскільки наше поселення розташоване на території Чмирівської громади, ми вже встановили контакт та об'єднуємо зусилля в пошуку відповідних грантів. Дуже розраховуємо на допомогу відповідних державних структур, адже йдеться про життя вимушених переселенців».

Хочеться, щоб це звернення почули посадовці, від яких залежить доля вимушених переселенців.

Уранці кілька «газелей» відвозять людей на роботу, а ввечері повертають у містечко

ЦЕ ВАС ЦІКАВИТЬ

УПОВНОВАЖЕНИЙ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
З ПРАВ ЛЮДИНИ
ЛИСТ-РОЗ'ЯСНЕННЯ
Від11.03.2020 № 26.4/1365-20

Щодо деяких питань взаємодії
з Уповноваженим Верховної Ради
України з прав людини стосовно
порушень у сфері захисту
персональних даних

Зметою забезпечення єдиної практики застосування зако-
нодавства в сфері захисту персональних даних, сприяння
на належному захисту прав громадян на приватність, Уповнова-
женим Верховної Ради України з прав людини надаються та-
кі роз'яснення та практичні рекомендації.

1. Встановлення факту наявності/відсутності правових
підстав для обробки персональних даних

З метою встановлення того, чи мало місце порушення прав
людини внаслідок неправомірної обробки персональних да-
них, насамперед необхідно з'ясувати факт наявності/відсут-
ності у особи, що здійснює обробку таких даних (володільця
або розпорядника персональних даних),належнихправових
підстав для цього.

Загальні вимоги до обробки персональних даних передбаче-
но статтею 6 Закону України «Про захист персональних да-
них» (далі — Закон).

У частині п'ятій цієї статті зазначено, що обробка персо-
нальних даних здійснюється для конкретних і законних цілей,
визначених за згодою суб'єкта персональних даних, або у ви-
падках, передбачених законами України, у порядку, встанов-
леному законодавством.

Своєю чергою у статті 11 Закону закріплено вичерпний пе-
релік підстав для обробки персональних даних, якими є:

- 1) згода суб'єкта персональних даних на обробку його пер-
сональних даних;
- 2) дозвіл на обробку персональних даних, наданий володіль-
цю персональних даних відповідно до закону виключно для
здійснення його повноважень;
- 3) укладення та виконання правочину, стороною якого є
суб'єкт персональних даних або який укладено на користь
суб'єкта персональних даних чи для здійснення заходів, що
передують укладенню правочину на вимогу суб'єкта персо-
нальних даних;
- 4) захист життєво важливих інтересів суб'єкта персональ-
них даних;
- 5) необхідність виконання обов'язку володільця персональ-
них даних, який передбачений законом;
- 6) необхідність захисту законних інтересів володільця пер-
сональних даних або третьої особи, якій передаються персо-
нальні дані, крім випадків, коли потреби захисту основопо-
ложних прав і свобод суб'єкта персональних даних у зв'язку
з обробкою його даних переважають такі інтереси.

Відповідно до переліку згода суб'єкта персональних да-
них не єдина підстава для обробки його персональних даних,
оскільки такі дані можуть оброблятися, у тому числі на під-
ставі укладеного правочину з відповідним суб'єктом, правочи-
ном, укладеним на його користь, тощо.

Також необхідно усвідомлювати, що чинне законодавство
передбачає можливість укладення правочину через про-
цедуру приєднання до публічного договору (публічної офер-
ти). Приєднання може бути реалізовано, зокрема, шляхом за-
вантаження мобільного додатку, заповнення певної форми на
веб-сайті або вчиненням якихось конклюдентних дій (отри-
мання грошових коштів, здійснення розрахунків тощо), які
можуть свідчити про таке приєднання.

Оскільки процедура приєднання та умови використання
персональних даних в таких випадках мають бути врегульо-
вані умовами правочину (договору), радимо ретельно вивча-
ти його умови.

2. Реалізація гарантованих законом права суб'єкта персо-
нальних даних

Відповідно до частини другої статті 8 Закону суб'єкт персо-
нальних даних має право:

- 1) знати про джерела збирання, місцезнаходження своїх
персональних даних, мету їх обробки, місцезнаходження або
місце проживання (перебування) володільця чи розпорядни-
ка персональних даних або дати відповідне доручення щодо
отримання цієї інформації уповноваженим ним особам, крім
випадків, встановлених законом;
- 2) отримувати інформацію про умови надання доступу до
персональних даних, зокрема інформацію про третіх осіб,
яким передаються його персональні дані;
- 3) на доступ до своїх персональних даних;
- 4) отримувати не пізніш як за тридцять календарних днів з
дня надходження запиту, крім випадків, передбачених зако-
ном, відповідь про те, чи обробляються його персональні дані,
а також отримувати зміст таких персональних даних;
- 5) пред'являти вмотивовану вимогу володільцю персональ-
них даних із запереченням проти обробки своїх персональних
даних;
- 6) пред'являти вмотивовану вимогу щодо зміни або знищен-
ня своїх персональних даних будь-яким володільцем та роз-
порядником персональних даних, якщо ці дані обробляються
незаконно чи є недостовірними;
- 7) на захист своїх персональних даних від незаконної оброб-
ки та випадкової втрати, знищення, пошкодження у зв'язку з
умисним приховуванням, ненаданням чи несвочасним їх на-
данням, а також на захист від надання відомостей, що є недо-
стовірними чи ганьблять честь, гідність та ділову репутацію
фізичної особи;
- 8) звертатися зі скаргами на обробку своїх персональних
даних до Уповноваженого або до суду;

9) застосовувати засоби правового захисту у разі порушен-
ня законодавства про захист персональних даних;

10) вносити застереження стосовно обмеження права на об-
робку своїх персональних даних під час надання згоди;

11) знати механізм автоматичної обробки персональних да-
них;

12) на захист від автоматизованого рішення, яке має для
нього правові наслідки.

Отже, до моменту звернення до Уповноваженого зі скаргою
на порушення в сфері захисту персональних даних суб'єкту
персональних даних необхідно звернутися до особи, яка, на
його думку, здійснює неправомірну обробку персональних да-
них із запитом/вимогою в межах реалізації своїх законних
прав.

Зокрема, у такому зверненні/вимозі необхідно вимагати
надання інформації стосовно джерел отримання персональ-
них даних, правових підстав їх обробки, з наданням належ-
но засвідчених копій підтверджуючих документів. Зауважу-
ємо, що запит має відповідати вимогам статті 16 Закону, а са-
ме містити інформацію про прізвище, ім'я та по батькові, міс-
це проживання (місце перебування) і реквізити документа, що
посвідчує фізичну особу, яка подає запит, крім випадків, уста-
новлених законом (частина шоста статті 16).

3. Організація спілкування з особою, що здійснює оброб-
ку персональних даних з метою реалізації свої прав та отри-
мання підтвердження неправомірної обробки персональних
даних

Насамперед необхідно звернути увагу на те, що незалежно
від обраного способу спілкування з особою, що здійснює оброб-
ку персональних даних, варто забезпечити належну фіксацію
його результатів, зокрема шляхом:

надсилання письмових запитів рекомендованими листами
з описом вкладення, збереження корінців поштових повідо-
млень, відомостей щодо трекінгу поштового відправлення, а
також отриманих відповідей;

виготовлення та збереження знімків екрана (скріншотів) у
разі здійснення електронного листування/обміну повідомлен-
нями в месенджерах, чатах, мобільних додатках;
здійснення фото-, аудіо- та відеофіксації при телефонних
розмовах та при особистому спілкуванні тощо.

Також залежно від конкретних обставин може знадобитися
підтвердження того, що засіб зв'язку (номер телефону, елек-
тронна адреса тощо), використаний під час спілкування, на-
лежить саме особі, яка звертається зі скаргою до Уповнова-
женого. Зокрема, в тих випадках, коли спілкування суб'єкта
персональних даних відбувалося анонімно або з використан-
ням псевдоніма.

У будь-якому разі особа, що здійснює обробку персональ-
них даних, зобов'язана надати відповідь на належне оформ-
лений запит суб'єкта персональних даних з урахуванням
строків, передбачених Законом (30 календарних днів).

При цьому відсутність відповіді/свочасної відповіді особи,
що здійснює обробку персональних даних, на обґрунтовану
вимогу/звернення суб'єкта персональних даних, за умови на-
явності підтвердження факту надсилання такої вимоги/звер-
нення, також може бути підставою для здійснення Уповнова-
женим функцій контролю.

Факти, підтверджуючі відмову у задоволенні законних ви-
мог суб'єкта персональних даних, у тому числі шляхом ігно-
рування його вимог/запитів, надання неповної/недостовір-
ної інформації тощо, мають бути долучені до звернень/скарг,
адресованих Уповноваженому як докази.

Також в якості доказів можуть долучатися копії правочин-
нів (угод, договорів) за умов, якщо вони містять положення,
якими врегульовуються процеси обробки персональних да-
них, а також права та обов'язки сторін щодо таких процесів.
При цьому договірні умови, які не стосуються процесів оброб-
ки персональних даних, за бажанням скаржника можуть бу-
ти заретушовані, оскільки не становлять практичної ціннос-
ті для Уповноваженого при з'ясуванні фактичних обставин в
контексті порушених питань.

4. Межі компетенції Уповноваженого в процесі розгляду
звернень/скарг, пов'язаних із порушеннями в сфері захисту
персональних даних

Необхідно наголосити, що збір матеріалів, що можуть під-
твердити порушення, допущені в процесі обробки персональ-
них даних, має першочергове значення, адже згідно з поло-
женнями статті 4 Закону України «Про Уповноваженого Вер-
ховної Ради України з прав людини» діяльність Уповноваже-
ного доповнює існуючі засоби захисту конституційних прав і
свобод людини, не віднімає їх і не тягне перегляду компетенції
державних органів, які забезпечують захист і поновлення по-
рушених прав і свобод.

Відповідно до частини першої статті 17 Закону України
«Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав лю-
дини» Уповноважений приймає та розглядає звернення гро-
мадян України, іноземців, осіб без громадянства або осіб, які
діють в їхніх інтересах, відповідно до Закону України «Про
звернення громадян», статтею 12 якого визначено, що його дія
не поширюється на порядок розгляду заяв і скарг громадян,
встановлений, серед іншого, кримінальним процесуальним,
цивільно-процесуальним, трудовим законодавством, Кодек-
сом адміністративного судочинства України тощо.

Тобто звернення до Уповноваженого щодо вчинених пору-
шень у сфері захисту персональних даних має бути обґрун-
тованим і ґрунтуватися на фактичних обставинах, які мають
бути документально підтвердженими. Адже на Уповноваже-
ного не покладено слідчих чи розшукових функцій, а також
пошуку і фіксації фактичних даних про протиправні діяння
окремих осіб.

До компетенції Уповноваженого не належить вирішення
цивільно-правових та фінансових спорів, а також врегулю-
вання відносин, що вбачаються з укладених правочинів, у то-
му числі — договорів займу, позики, кредиту тощо, якщо та-
кі спори та відносини безпосередньо не пов'язані з порушен-

нями законодавства, допущеними під час обробки персональ-
них даних.

Підставою для здійснення позапланових перевірок
суб'єктів, що здійснюють обробку персональних даних, зо-
крема, є обґрунтовані звернення фізичних та юридичних осіб
з повідомленням про порушення вимог законодавства про за-
хист персональних даних (пункт 2 частини першої статті 23
Закону, пункт 4.1 Порядку здійснення Уповноваженим Вер-
ховної Ради України з прав людини контролю за додержан-
ням законодавства про захист персональних даних, затвер-
дженого наказом Уповноваженого від 08.01.2014 № 1/02-14).

Крім того, Уповноважений не може втручатися в хід досу-
дового слідства та/або судовий процес між третіми особами, у
тому числі за умов, що слідство/судовий процес безпосеред-
ньо пов'язані з порушеннями в сфері захисту персональних
даних.

Уповноважений не зможе допомогти, якщо заявник справ-
ді перебував/перебуває у правовідносинах з особою, що об-
робляє персональні дані, на підставі чинного правочину (його
окремих положень) — отримав та не повернув кредит/позику
або має непогашену заборгованість за будь-які інші отримані
роботи/послуги. Тобто, якщо персональні дані заявника обро-
бляються на законних підставах.

Також необхідно розуміти, що факт відкликання заявни-
ком згоди на обробку його персональних даних не неситиме
правового навантаження, якщо для обробки таких персональ-
них даних будуть наявні інші законні підстави. Наприклад,
відкликання згоди на обробку персональних даних не звіль-
няє особу від виконання своїх зобов'язань за договором пози-
ки та не позбавляє кредитора права обробки персональних
даних з метою стягнення заборгованості за таким договором.

Натомість Уповноважений зможе належним чином викона-
ти свої функції в сфері захисту персональних даних за умови
надання суб'єктом звернення належного обґрунтування своїх
порушень прав разом із достатньою кількістю підтверджу-
ючих матеріалів (доказів).

5. Підсумки/висновки:

Ураховуючи викладе невище, необхідно:

- 1) уважно ознайомлюватися з умовами правочинів (у тому
числі публічних) при їх укладенні/приєднанні до них, а також
ретельно вивчати ліцензійні умови використання програмних
продуктів (зокрема мобільних додатків), угоди користувача,
політики конфіденційності, реєстраційні форми на веб-сайтах
тощо, оскільки умови обробки ваших персональних даних мо-
жуть бути закріплені саме в зазначених документах;
- 2) повною мірою користуватися правами суб'єкта персо-
нальних даних, передбачених шляхом надсилання запитів/
вимог/заперечень тощо до осіб, які обробляють персональні
дані з метою з'ясування фактичних обставин та припинення
обробки персональних даних без належних правових підстав;
- 3) збирати і зберігати фактичні підтвердження (докази) ва-
шої взаємодії з потенційними порушниками та обов'язково
долучати їх до звернень/скарг, які надсилаєте до Уповнова-
женого, з метою вжиття заходів реагування.

У будь-якому випадку всі скарги буде розглянуто Уповно-
важеним у межах його компетенції, проте разом із цим ефек-
тивність їх розгляду безпосередньо залежить від чіткості ви-
кладення обставин та доданих підтверджуючих матеріалів.

6. Відповідальність за порушення в сфері захисту персо-
нальних даних

За порушення законодавства в сфері захисту персональ-
них даних відповідальність передбачена низкою законодав-
чих актів.

Кодекс України про адміністративні правопорушення (да-
лі — КУпАП) передбачає відповідальність за порушення за-
конодавства у сфері захисту персональних даних за статтею
188-39 в розмірі від ста до двох тисяч неоподатковуваних міні-
мумів доходів громадян (1700-34 000 грн — залежно від тяж-
кості правопорушення та наявності фактів його повтору).

Також порушник може бути притягнутий до відповідаль-
ності за статтею 188-40 КУпАП за невиконання законних ви-
мог Уповноваженого або його представників у розмірі від ста
до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян
(1700—3400 грн — наприклад, за невиконання припису про
усунення порушень в сфері захисту персональних даних).

Крім того, за незаконне збирання, зберігання, викорис-
тання, знищення, поширення конфіденційної інформа-
ції про особу передбачена кримінальна відповідальність за
частиною першою статті 182 Кримінального кодексу Укра-
їни (порушення недоторканості приватного життя) у ви-
гляді штрафу від п'ятисот до однієї тисячі неоподатковува-
них мінімумів доходів громадян (8500—17 000 грн) або ви-
правними роботами на строк до двох років, або арештом на
строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до
трьох років.

За ті самі дії, вчинені повторно, або якщо ними було заподія-
но істотну шкоду охоронюваним законом правам, свободам та
інтересам особи, передбачена відповідальність у вигляді аре-
шту на строк від трьох до шести місяців або обмеженням во-
лі на строк від трьох до п'яти років, або позбавленням волі на
той самий строк.

Водночас, ураховуючи положення частини першої стат-
ті 477 Кримінального процесуального кодексу України, кримі-
нальне провадження за статтею 182 Кримінального кодексу
України здійснюється у формі приватного обвинувачення,
яке може бути розпочате слідчим, прокурором лише на під-
ставі заяви потерпілого щодо кримінального правопорушен-
ня.

Отже, рішення про відкриття кримінального провадження
може бути прийнято органом досудового розслідування ви-
ключно на підставі заяви про вчинення злочину, поданої са-
ме потерпілим. Необхідно зазначити, що Уповноважений не
може ініціювати відкриття кримінального провадження та не
може з цієї метою звернутися до органів досудового розслі-
дування.

